

CÔNG CHỨNG HỒ SƠ DOANH NGHIỆP PHÁP LUẬT MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI VÀ GỢI MỞ CHO VIỆT NAM

LÊ THỊ HỒNG LIỄU *
HỒ THỊ THANH TRÚC **

Tóm tắt: Công chứng hồ sơ doanh nghiệp là hoạt động cần thiết trong quá trình thành lập và phát triển công ti, giúp thúc đẩy lòng tin và sự an toàn trong nhiều giao dịch truyền thống và hiện đại. Tuy nhiên, tại Việt Nam hiện nay các giao dịch hay hồ sơ doanh nghiệp chưa quy định bắt buộc phải công chứng. Việc thiếu tính xác thực trong hồ sơ doanh nghiệp có khả năng xảy ra những tranh chấp hoặc bị kẻ gian lợi dụng lập hồ sơ khống nhằm thực hiện những hành vi vi phạm pháp luật. Vì vậy, việc quy định công chứng bắt buộc hồ sơ doanh nghiệp là điều cần thiết, nhằm hướng đến mục tiêu kép là phát huy vai trò của công chứng và đồng bộ với các quy định pháp luật có liên quan. Bài viết nghiên cứu kinh nghiệm pháp luật một số quốc gia trên thế giới, điển hình như Hoa Kỳ, Bỉ, Indonesia, Liên minh châu Âu về công chứng hồ sơ doanh nghiệp. Trên cơ sở kế thừa có chọn lọc, bài viết hướng đến đề xuất hoàn thiện pháp luật về công chứng hồ sơ doanh nghiệp tại Việt Nam trong thời gian tới.

Từ khoá: Công chứng hồ sơ doanh nghiệp; công chứng; xác thực thông tin doanh nghiệp

Nhận bài: 11/10/2024

Hoàn thành biên tập: 27/02/2025

Duyệt đăng: 27/02/2025

NOTARISATION OF BUSINESS RECORDS - LEGAL EXPERIENCE OF SOME COUNTRIES
IN THE WORLD AND SUGGESTIONS FOR VIETNAM

Abstract: Notarisation of business records is an essential activity in the process of establishing and developing a company, which contributes to promoting trust and safety in many traditional and modern transactions. However, in Vietnam, transactions or business records are not required to be notarised. The lack of authentication in business records can lead to disputes or be exploited by criminals to create falsified records to commit illegal acts. Therefore, it is necessary to stipulate mandatory notarisation of business records with the dual goal of promoting the role of notarisation and synchronising with relevant legal provisions. The article studies the legal experience of the United States, Belgium, Indonesia, and the European Union on notarising business records. On the basis of selective inheritance, the article aims to make recommendations to improve the law on notarisation of business records in Vietnam in the coming time.

Keyword: Notarisation of business records; notarisation; authentication of business information

Received: 11 October; Editing completed: 27 February 2025; Accepted for publication: 27 February 2025

---

* Thạc sĩ, Trường Đại học Công nghiệp Thành phố Hồ Chí Minh, E-mail: lethihongliu@iuh.edu.vn
** Thạc sĩ, Trường Đại học Tài chính - Marketing Thành phố Hồ Chí Minh, E-mail: hotruc@ufm.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Thủ tục đăng kí thành lập doanh nghiệp tại Việt Nam hiện nay rất thông thoáng theo hướng tạo điều kiện, khuyến khích cho nhà

đầu tư, sản xuất, kinh doanh. Để phát triển doanh nghiệp, pháp luật Việt Nam đang nỗ lực đơn giản hoá thủ tục hành chính, tinh gọn các điều kiện kinh doanh để các chủ thể trong xã hội có điều kiện tốt nhất khi tham gia vào nền kinh tế. Tuy nhiên, điều này có thể tạo ra những kẽ hở pháp lí trong thủ tục thành lập doanh nghiệp, nhiều đối tượng đã lợi dụng để thực hiện những hành vi trái pháp luật như: giả mạo hồ sơ doanh nghiệp, nâng khống vốn điều lệ, thuê người đứng tên doanh nghiệp¹, thành lập doanh nghiệp nhằm những mục đích phi pháp như: bán hoá đơn², trốn thuế, rửa tiền, thao túng giá cả thị trường, gian lận trong đấu giá, đấu thầu... Bên cạnh hồ sơ thành lập doanh nghiệp, nhiều hồ sơ, giao dịch trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp không được kiểm soát chặt chẽ, dẫn đến những hành vi như giả mạo chữ kí trong các biên bản họp, nghị quyết quan trọng của doanh nghiệp, thuê người đứng tên cổ phần, lập khống hồ sơ vay, giao dịch nhằm trục lợi... Có thể minh chứng bằng hàng loạt những vụ đại án điển hình như vụ V. T. P., thông qua lập khống hồ sơ thành lập doanh nghiệp và hồ sơ giao dịch, một cá nhân có thể thao túng 95% cổ phần của một ngân

hàng thương mại cổ phần, gây ra nhiều hệ lụy cho xã hội³.

Giải pháp hữu hiệu nhất cho các vấn đề nêu trên là cần có cơ chế kiểm soát tính xác thực của các hồ sơ doanh nghiệp. Trên thế giới, vấn đề này không mới, một số quốc gia như Hoa Kỳ, Bỉ, Indonesia hay Liên minh châu Âu giải quyết bằng quy định bắt buộc công chứng hồ sơ doanh nghiệp. Cộng đồng, dân cư và chủ thể hoạt động kinh doanh thường dựa vào dịch vụ công chứng để thực hiện giao dịch pháp lí, cũng từ đó công chứng được xem là cần thiết ở cấp độ toàn cầu, đóng vai trò là tiền thân của công lí⁴. Nhu cầu cần có công chứng viên để công chứng các giao dịch và hồ sơ doanh nghiệp là quan trọng để phát triển công ti có tư cách pháp nhân. Hoạt động công chứng được nhiều hệ thống pháp luật trên thế giới thừa nhận, nhằm đảm bảo sự minh bạch trong công bố hồ sơ doanh nghiệp, đảm bảo quyền lợi của các bên trong các giao dịch kinh doanh và dễ dàng cho công tác quản lý của cơ quan nhà nước có thẩm quyền. Vì thế cần nghiên cứu kinh nghiệm các quốc gia và đưa ra khuyến nghị cho Việt Nam về công chứng hồ sơ doanh nghiệp.

¹ Minh Ngọc (2024), *Vụ án Trịnh Văn Quyết FLC: Nhiều bị cáo khai nhận chỉ được nhờ đứng tên*, <https://phunuvietnam.vn/vu-an-trinh-van-quyet-flc-nhieu-bi-cao-khai-nhan-chi-duoc-nho-dung-ten-2024-0722183955698.htm>, truy cập 19/8/2024.

² Hoàng Hải, Nguyễn Ngọc (2024), *Khởi tố 16 đối tượng trong đường dây mua bán trái phép hoá đơn, trốn thuế với tổng số tiền hơn 3.200 tỉ đồng*, <https://bocongan.gov.vn/tin-an-ninh-trat-tu/khoi-to-16-doi-tuong-trong-duong-day-mua-ban-trai-phep-hoa-don-tron-thue-voi-tong-so-tien-hon-3200-ty-dong-d22-t40186.html>, truy cập 19/8/2024.

³ Ngô Nguyên (2024), *Xét xử “đại án lịch sử” Vạn Thịnh Phát: Gần 95% tài sản của Trương Mỹ Lan có được do thao túng SCB*, <https://baodautu.vn/xet-xu-dai-an-lich-su-van-thinh-phat-gan-95-tai-san-cua-truong-my-lan-co-duoc-do-thao-tung-scb-d212149.html>, truy cập 19/8/2024.

⁴ Putri, K. M., Anwary, I., & Haiti, D (2022), “Kewajiban Notaris melakukan Pembacaan dan Penandatanganan Akta di Depan Semua Pihak secara Bersama-Sama”, *Notary Law Journal*, 1(2), tr. 157 - 175. <https://doi.org/10.32801/nolaj.v1i2.21>, truy cập 14/01/2025.

2. Khái niệm hồ sơ doanh nghiệp và công chứng hồ sơ doanh nghiệp

Theo khoản 10 Điều 2 Luật Lưu trữ năm 2011: “*Hồ sơ là một tập tài liệu có liên quan với nhau về một vấn đề, một sự việc, một đối tượng cụ thể hoặc có đặc điểm chung, hình thành trong quá trình theo dõi, giải quyết công việc thuộc phạm vi chức năng, nhiệm vụ của cơ quan, tổ chức, cá nhân*”. Trong đó, tài liệu là vật mang tin được hình thành trong quá trình hoạt động của cơ quan, tổ chức, cá nhân. Tài liệu bao gồm văn bản, dự án, bản vẽ thiết kế, bản đồ, công trình nghiên cứu, sổ sách, biểu thống kê; âm bản, dương bản phim, ảnh, vi phim; băng, đĩa ghi âm, ghi hình; tài liệu điện tử; bản thảo tác phẩm văn học, nghệ thuật; sổ công tác, nhật kí, hồi kí, bút tích, tài liệu viết tay; tranh vẽ hoặc in; ấn phẩm và các vật mang tin khác (khoản 2 Điều 2 Luật Lưu trữ năm 2011).

Hồ sơ doanh nghiệp có thể được hiểu là các tài liệu có liên quan đến một vấn đề, một sự kiện trong suốt quá trình thành lập hoạt động đến chấm dứt hoạt động của một doanh nghiệp, trong đó có thể chia cơ bản thành 3 loại: 1) Hồ sơ thành lập doanh nghiệp; 2) Hồ sơ trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp (điều lệ, hồ sơ các cuộc họp trong doanh nghiệp, hồ sơ các giao dịch...); 3) Hồ sơ chấm dứt hoạt động của doanh nghiệp. Theo cách hiểu này, hồ sơ doanh nghiệp rất rộng là tập hợp tất cả các tài liệu liên quan đến doanh nghiệp. Trong khuôn khổ bài viết này, nghiên cứu những hồ sơ quan trọng từ kinh nghiệm các quốc gia và theo thực tiễn tại Việt Nam cần thiết phải công chứng để đảm bảo tính xác thực, gồm: 1) Hồ sơ thành

lập doanh nghiệp; 2) Điều lệ công ti (điều lệ lần đầu và các điều lệ sửa đổi trong suốt quá trình hoạt động; 3) Tài liệu pháp lí của doanh nghiệp: hồ sơ các cuộc họp, hồ sơ các giao dịch quan trọng.

Công chứng hồ sơ doanh nghiệp được hiểu là việc công chứng viên của một tổ chức hành nghề công chứng chứng nhận tính xác thực, hợp pháp của các tài liệu quan trọng trong doanh nghiệp gồm tài liệu chính của doanh nghiệp, tài liệu kinh doanh và tài liệu pháp lí của doanh nghiệp theo yêu cầu của tổ chức, cá nhân hoặc theo quy định bắt buộc của pháp luật. Hoạt động công chứng được xem như thể chế trung tâm của dòng họ Dân luật xuất hiện từ thế kỉ XII⁵. Đây là hoạt động khá quan trọng trong quản lí kinh tế, bởi thông qua công chứng đã tạo ra các tài liệu mang tính thuyết phục không thể bác bỏ, đảm bảo rằng thông tin được đề cập là chính xác. Trong đó việc công chứng các tài liệu có thể kể đến như xác định tư cách pháp lí của công ti, xác minh hồ sơ pháp lí tạo điều kiện thuận lợi giao dịch, bảo mật chống trộm cắp thông tin⁶. Nếu không có hệ thống

⁵ Ivan Milić (2018), “Historical Uniformity and Diversity of Notaries in the Shadow of Their Modern Transformation, in Transformation of Civil Justice. *Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 70”, Springer, Cham, DOI: 10.1007/978-3-319-97358-6_21

⁶ Tajana Petrović (2022), “The Impact of the Notary Profession on Money Laundering Risk Assessment”, *International Scientific Conference EMAN Economics & Management: How to Cope With Disrupted Times*, DOI: 10.31410/EMAN.2022.275, https://www.researchgate.net/publication/365387229_EMAN_2022_-_Economics_Management_How_to_Cope_with_Disrupted_Times_CONFERENCE_

công chứng hồ sơ doanh nghiệp khi thành lập hoặc thay đổi điều lệ dễ dẫn đến hành vi vi phạm pháp luật, khó phát hiện hành vi vi phạm, tòa án thiếu sự hỗ trợ chuyên môn trong quá trình xét xử vụ án. Trong bối cảnh phát triển kinh tế, hệ thống công chứng không chỉ góp phần tạo ra dịch vụ pháp lý đơn thuần mà còn thể hiện tính minh bạch, kiểm soát các thông tin thay đổi trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp, đảm bảo quyền lợi của bên thứ ba khi thực hiện giao dịch với doanh nghiệp đó.

3. Quy định pháp luật một số quốc gia về công chứng hồ sơ doanh nghiệp

Tại Bỉ, Điều 73 Bộ luật Công ti năm 1999 quy định: “*Bản trích lục tài liệu công ti phải được công chứng viên kí đối với các văn bản xác thực và đối với các văn bản có chữ kí cá nhân phải được tất cả các đối tác cùng nhau kí riêng hoặc một trong số họ được những người khác ủy quyền thực hiện*”. Việc công chứng hồ sơ doanh nghiệp tại Bỉ là thủ tục bắt buộc đầu tiên khi bắt đầu hoạt động kinh doanh. Mẫu đơn này phải được kí trước mặt công chứng viên để chính thức đăng kí công ti với cơ quan có thẩm quyền của Bỉ, công bố đến công chúng trong vòng 15 ngày thông qua trang website chính thức của Moniteur Belge (Điều 475)⁷. Bên cạnh đó, Sắc lệnh Hoàng gia năm 2001 đặt ra yêu cầu về thông tin mà Moniteur Belge công bố

phải đảm bảo tính nguyên bản, không chỉnh sửa hay biên tập dưới bất kì hình thức nào (Điều 11)⁸.

Ngoài ra, pháp luật Bỉ cũng đặt ra yêu cầu bắt buộc đối với công chứng hồ sơ thay đổi điều lệ doanh nghiệp trong quá trình hoạt động. Yêu cầu về thủ tục công chứng và công bố công khai cũng thực hiện tương tự như khi đăng kí điều lệ công ti ban đầu. Bản chất của việc công bố thông tin tại Moniteur Belge là công khai xuất bản và lưu trữ tài liệu chính thức của doanh nghiệp cho bên thứ ba. Thực hiện điều này giúp hệ thống pháp luật công ti minh bạch, đạt được mục tiêu kép là vừa đảm bảo tính xác thực trong hồ sơ doanh nghiệp và an toàn pháp lý cho các giao dịch của các chủ thể khác với công ti. Theo Điều 2, Chương 3 Luật Dịch vụ tư pháp công Liên bang năm 2019, hồ sơ thành lập ban đầu của pháp nhân, điều lệ pháp nhân và các bản sửa đổi điều lệ bắt buộc phải công chứng⁹. Hồ sơ ban đầu gồm: 1) Chứng thư thành lập trong đó có danh tính người sáng lập, mục đích của công ti, các giao dịch cho việc thành lập; 2) Điều lệ công ti ban đầu phải thể hiện các nội dung: tên công ti, trụ sở, vốn, thành viên, quy tắc hoạt động... Riêng việc xác thực vốn góp, bắt buộc phải đăng kí tại ngân hàng dành cho doanh nghiệp (Banque-Carrefour des Entreprises) và chuyển vốn vào tài

---

PROCEEDINGS, truy cập 14/01/2025.

⁷ Luật Chương trình I ngày 24/12/2002 của Bỉ (The Programme Law I of 24 December 2002 of Belgium), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CC023>, truy cập 14/01/2025.

⁸ Sắc lệnh Hoàng gia Bỉ năm 2001 (The Royal Decree 2001 of Belgium), <https://journals.sas.ac.uk/deeslr/article/view/2316>, truy cập 14/01/2025.

⁹ Dịch vụ tư pháp công Liên bang của Bỉ năm 2019 (Service public federal justice of Belgium 2019), https://legislation.coop/sites/default/files/2022-11/Belgium_law.pdf, truy cập 15/01/2025.

khoản của công ti được mở tại đây, sau đó ngân hàng sẽ cấp chứng thư xác nhận vốn góp đã đủ như cam kết trong văn bản thành lập và điều lệ¹⁰. Hồ sơ các giao dịch và hồ sơ các cuộc họp quan trọng bắt buộc công chứng khi thuộc trường hợp bắt buộc theo Luật Dịch vụ tư pháp công năm 2019 như giấy uỷ quyền, giao dịch liên quan đến bất động sản...

Dưới góc độ về bảo vệ dữ liệu công ti, việc công chứng hồ sơ doanh nghiệp và công khai các thông tin sau khi công chứng được xem là phù hợp với Chỉ thị 2017/1132 của Liên minh châu Âu về biện pháp ngoài hành chính hoặc tư pháp mang tính phòng ngừa tại thời điểm thành lập công ti, văn bản sửa đổi đối với tài liệu đó được lập hoặc chứng nhận theo đúng trình tự pháp lí (Điều 10)¹¹. Có thể thấy, Chỉ thị được xây dựng dựa trên khuyến nghị các biện pháp hữu hiệu nhằm chứng nhận hồ sơ doanh nghiệp, hành vi pháp lí này được xem là kiểm soát dữ liệu doanh nghiệp. Điều này được thể hiện rõ thông qua Án lệ C-231/22 tại Liên minh châu Âu. Có thể thấy, việc công bố thông tin

doanh nghiệp sau khi công chứng được xuất bản và lưu trữ các tài liệu chính thức trên website của nhà nước, nhằm mục đích bảo vệ hiệu quả và toàn diện cho các chủ thể dữ liệu, đây được coi là đơn vị kiểm soát hồ sơ doanh nghiệp¹², phù hợp với Quy định về bảo vệ dữ liệu chung tại Liên minh châu Âu (Điều 4)¹³.

Tại Hoa Kỳ, dịch vụ công chứng đảm bảo tính hợp pháp của giao dịch, văn bản được thể hiện trong luật tiểu bang. Các tài liệu yêu cầu bắt buộc công chứng tại Hoa Kỳ được chia thành ba loại chính là: Tài liệu tài chính; tài liệu kinh doanh; tài liệu pháp lí. Đối với doanh nghiệp, ngay khi nộp điều lệ thành lập công ti, nhà đầu tư và chủ sở hữu công ti phải công chứng điều lệ thành lập công ti để tránh các rào cản pháp lí tiềm ẩn¹⁴. Nếu không công chứng, điều lệ thành lập công ti sẽ không được chấp nhận.

---

¹⁰ Đăng kí doanh nghiệp với Ngân hàng dành cho doanh nghiệp năm 2019 (Inscrivez votre entreprise à la Banque-Carrefour des Entreprises 2019), https://business.belgium.be/fr/creer_votre_entreprise/immatriculation_a_la_banque_carrefour_des_entreprises, truy cập 15/01/2025.

¹¹ Chỉ thị (EU) 2017/1132 của Nghị viện Châu Âu và Hội đồng châu Âu ngày 14/6/2017 liên quan đến một số khía cạnh của luật công ti (Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law), <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/1132/oj/eng>, truy cập 14/01/2025.

---

¹² Case C-231/22 Belgian State v Data Protection Authority, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62022CC0231>, truy cập 17/8/2024.

¹³ Quy định (EU) 2016/679 của Nghị viện châu Âu và Hội đồng châu Âu ngày 27/4/2016 về bảo vệ cá nhân liên quan đến việc xử lí dữ liệu cá nhân và việc tự do di chuyển dữ liệu đó, bãi bỏ Chỉ thị 95/46/EC (Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>, truy cập 14/01/2025.

¹⁴ Blue Notary (2022), *Legal Documents Required to Start a Business*, <https://bluenotary.us/legal-documents-required-to-start-a-business/>, truy cập 19/8/2024.

Ở mỗi tiểu bang, hướng dẫn về hành nghề và thủ tục công chứng được thống đốc bang ban hành sổ tay hành nghề công chứng (Notary Public Handbook). Tại bang California, việc bắt buộc công chứng hồ sơ doanh nghiệp đặt ra yêu cầu đối với công ti cổ phần và công ti trách nhiệm hữu hạn. Sau khi thực hiện việc công chứng hồ sơ doanh nghiệp, công chứng viên sẽ nộp chứng thư cho tổng thư kí tiểu bang California (the California Secretary of State). Tiếp đó, công ti cổ phần phải nộp báo cáo thông tin hàng năm vào tháng đăng kí với Tổng thư kí tiểu bang California. Đối với các công ti trách nhiệm hữu hạn phải nộp hai năm một lần vào tháng đăng kí của các năm chẵn hoặc lẻ dựa trên năm đăng kí. Tất cả các doanh nghiệp phải nộp báo cáo thông tin khi thông tin thay đổi và phải nộp báo cáo thông tin mới khi người đại diện phục vụ thủ tục tố tụng của họ từ chức hoặc hết nhiệm kì¹⁵.

Indonesia ban hành Nghị định số M01 PR.08.01 năm 1996 về việc đăng kí chứng thư thành lập công ti thông qua xây dựng hệ thống quản lí pháp nhân, được gọi là SISMINBAKUM. Luật này phác thảo việc triển khai hệ thống quản lí thực thể pháp lí tại Tổng cục quản lí pháp lí của Bộ Tư pháp và Nhân quyền Cộng hoà Indonesia. Đồng thời, Điều 2 Nghị định số M.01-HT.01.01 năm 2000¹⁶ cũng

quy định rõ thủ tục phê chuẩn thành lập và thay đổi thông tin công ti. Quy định này được duy trì trong Luật Công ti Indonesia năm 2007, sửa đổi năm 2022¹⁷. Như vậy, thông qua hai văn bản chủ đạo này quy trình công chứng hồ sơ thành lập doanh nghiệp tại Indonesia được thực hiện: 1) Người sáng lập công ti kí và nộp trực tiếp đơn xin cấp giấy chứng nhận thành lập, tờ trình và đơn xin phê duyệt thay đổi thông tin doanh nghiệp; 2) Công chứng viên giám sát việc lập hồ sơ thành lập phải thừa nhận tư cách đại diện của người sáng lập công ti và văn bản được yêu cầu; 3) Chứng thư thành lập hoặc văn bản sửa đổi điều lệ công ti được công chứng viên nộp lên Bộ trưởng Bộ Tư pháp và Nhân quyền để được phê chuẩn; 4) Công chứng viên truy cập vào SISMINBAKUM thể hiện toàn bộ dữ liệu công chứng về hồ sơ doanh nghiệp¹⁸.

Directorate General of General Laws of the Ministry of Justice and Human Rights of the Republic of Indonesia, https://sdppi.kominfo.go.id/downloads/40/20120306145934-01-2011_Decree_of_Menkominfo_on_Second_Amen_dment_to_Decree_no.pdf, truy cập 15/01/2025.

¹⁷ Luật Công ti Indonesia năm 2007, sửa đổi năm 2022 (The law of the Republic of Indonesia number 40 of 2007), <https://cdn.indonesia-investments.com/documents/Company-Law-Indonesia-Law-No.-40-of-2007-on-Limited-Liability-Companies-Indonesia-Investments.pdf>, https://jdih.setkab.go.id/PUUdoc/176882/Perpu_Nomor_2_Tahun_2022.pdf, truy cập 15/01/2025.

¹⁸ Các điều 7, 21, 90, 128 Luật Công ti Indonesia năm 2007 sửa đổi năm 2022 (The law of the Republic of Indonesia number 40 of 2007), <https://cdn.indonesia-investments.com/documents/Company-Law-Indonesia-Law-No.-40-of-2007-on-Limited-Liability-Companies-Indonesia-Investments.pdf>,

Như vậy, tại Hoa Kỳ, Bỉ, Indonesia, Liên minh châu Âu đều quy định bắt buộc thực hiện công chứng hồ sơ doanh nghiệp nhằm vào mục tiêu kiểm soát thông tin của doanh nghiệp. Tuy nhiên, nếu Hoa Kỳ tập trung vào việc công chứng, từ đó thực hiện nhiệm vụ báo cáo hoạt động pháp nhân hằng năm thì Bỉ, Indonesia và Liên minh châu Âu hướng đến việc công khai thông tin công chứng cho công chúng sau khi chứng thư được hoàn thành. Có thể thấy, dù với mục tiêu quản lý hay minh bạch thông tin cho bên thứ ba thì việc công chứng hồ sơ doanh nghiệp đảm bảo tính chắc chắn về mặt pháp lý và lòng tin trong giao dịch thương mại, từ đó thúc đẩy phát triển bình ổn nền kinh tế.

Theo phân tích ở trên, có thể thấy pháp luật của Hoa Kỳ, Bỉ, Indonesia, Liên minh châu Âu về công chứng hồ sơ doanh nghiệp có những điểm chung là:

Thứ nhất, pháp luật mỗi quốc gia quy định về hồ sơ đăng ký có khác biệt, tuy nhiên chứng thư thành lập và điều lệ doanh nghiệp được xác định là hồ sơ quan trọng bắt buộc phải công chứng.

Thứ hai, thời điểm công chứng gồm khi đăng ký thành lập và khi sửa đổi điều lệ trong quá trình hoạt động.

Thứ ba, việc công chứng hồ sơ doanh nghiệp được đặt ra đối với các doanh nghiệp có tư cách pháp nhân.

Thứ tư, thủ tục công chứng hồ sơ doanh nghiệp chặt chẽ và được công khai lên cổng thông tin doanh nghiệp để người dân có thể tiếp cận.

---

https://jdih.setkab.go.id/PUUdoc/176882/Perpu_Nomor_2_Tahun_2022.pdf, truy cập 15/01/2025.

4. Thực trạng xác thực hồ sơ doanh nghiệp tại Việt Nam hiện nay, sự cần thiết phải bắt buộc công chứng hồ sơ doanh nghiệp và một số khuyến nghị

4.1. Thực trạng xác thực hồ sơ doanh nghiệp tại Việt Nam hiện nay

Hiện nay, pháp luật Việt Nam không quy định bắt buộc công chứng hồ sơ doanh nghiệp. Thủ tục thành lập đơn giản đến mức chỉ cần bản sao căn cước công dân là có thể đăng ký thành lập doanh nghiệp¹⁹, kéo theo đó nhiều hệ lụy xã hội như:

Thứ nhất, đánh cắp thông tin cá nhân của người khác để thành lập doanh nghiệp. Do không có cơ chế kiểm soát tính xác thực của hồ sơ doanh nghiệp, chỉ cần có bản sao căn cước công dân, thông qua cổng thông tin quốc gia về đăng ký doanh nghiệp là có thể dễ dàng thực hiện việc đăng ký thành lập doanh nghiệp. Nhiều vụ được ghi nhận trên thực tế như vụ anh N.T.L., trước Tết Nguyên đán Giáp Thìn, tình cờ trong lúc hướng dẫn người bạn tra cứu mã số thuế bằng số căn cước công dân trên hệ thống điện tử, anh rất bất ngờ khi thấy mình đang đứng tên giám đốc, đại diện pháp luật cho Công ty TNHH Dịch vụ kỹ thuật thương mại Đ.A.P. Theo Sở Kế hoạch và Đầu tư Thành phố Hồ Chí Minh, hồ sơ đăng ký thành lập Công ty TNHH Dịch vụ kỹ thuật thương mại Đ.A.P. được nộp qua cổng thông tin quốc gia về

---

¹⁹ Minh Minh (2024), *Từ vụ Vạn Thịnh Phát, đề nghị bắt buộc công chứng hồ sơ doanh nghiệp*, <https://www.tinnhanhchungkhoan.vn/tu-vu-van-thinh-phat-de-nghi-bat-buoc-cong-chung-ho-so-doanh-nghiep-post347557.html>, truy cập 19/8/2024.

đăng kí doanh nghiệp bởi tài khoản đăng kí kinh doanh mang tên N.T.L.; hồ sơ có các giấy tờ theo quy định nêu trên thể hiện chữ kí của ông N.T.L. và bản sao căn cước công dân mang tên N.T.L. (có sao y, chứng thực bản sao theo quy định)²⁰.

Thứ hai, thuê người đứng tên thành lập doanh nghiệp. Việc thuê người đứng tên thành lập doanh nghiệp, thuê người đứng tên phần vốn góp, cổ phần ghi nhận từ những năm 1990 như vụ đại án M.P. – E., T.M.P. đã lập ra 47 công ty “ma”, nhờ và thuê người đứng tên nhằm mục đích vay vốn ngân hàng hay gần đây vụ án T.V.Q. thuê người đứng tên sở hữu cổ phần để nâng khống vốn.

Thứ ba, khai khống vốn điều lệ mà không được chứng thực, kiểm soát²¹. Hành vi khai khống vốn điều lệ có thể xuất phát từ nhiều lí do nhưng lí do hàng đầu là nhằm tìm kiếm lợi nhuận trong kinh doanh. Vốn điều lệ của doanh nghiệp là thông tin cơ sở cho đối tác, khách hàng khi xem xét hợp tác kinh doanh với doanh nghiệp²².

Đối với hồ sơ trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp, pháp luật Việt Nam cũng

không bắt buộc công chứng cũng như không có cơ chế kiểm soát tính xác thực của các tài liệu hồ sơ đó. Những hệ lụy ghi nhận trên thực tế như: 1) Hiện tượng lạm quyền của người đại diện theo pháp luật. Vụ án V.T.P., bằng thủ đoạn thuê người đứng tên cổ phần, T.M.L. đã nắm giữ 95% cổ phần của Ngân hàng S., thao túng các hoạt động của ngân hàng, kí khống các hồ sơ vay vốn gây thất thoát tài sản của ngân hàng SCB²³; 2) Hiện tượng nhờ người đứng tên và làm giả hồ sơ nhằm nâng khống vốn trong quá trình hoạt động, điển hình như vụ án T.V.Q. thuê người đứng tên sở hữu cổ phần để nâng khống vốn nhằm thao túng thị trường chứng khoán²⁴.

Qua một số vụ việc thực tế cho thấy các thủ đoạn lợi dụng kẽ hở của thủ tục thành lập và hoạt động của doanh nghiệp ngày càng tinh vi, gây ra những hệ lụy không nhỏ cho xã hội. Do đó cần cấp thiết giải quyết các vấn đề trên và một trong các giải pháp quan trọng được đưa ra là bắt buộc công chứng hồ sơ doanh nghiệp.

4.2. Một số khuyến nghị

Thứ nhất, cần quy định việc bắt buộc công chứng các hồ sơ quan trọng của doanh nghiệp, phân loại những hồ sơ bắt buộc công

²⁰ Lê Thu (2024), *Công an điều tra làm rõ vụ đánh cắp thông tin thành lập doanh nghiệp “ma”*, <https://haiquanonline.com.vn/cong-an-dieu-tra-lam-ro-vu-danh-cap-thong-tin-thanh-lap-doanh-nghiep-ma-184283.html>, truy cập 19/8/2024.

²¹ Hồ Thị Kim Phước (2021), *Thực trạng góp vốn “ảo” khi đăng kí doanh nghiệp*, <https://digital.lib.ueh.edu.vn/handle/UEH/63304>, truy cập 19/8/2024.

²² Phan Huy Quyền (2022), *Vì sao doanh nghiệp không ngần ngại khai khống vốn điều lệ?*, <https://thesaigontimes.vn/vi-sao-doanh-nghiep-khong-ngan-ngai-khai-khong-von-dieu-le/>, truy cập 19/8/2024.

²³ Quốc Thắng (2024), *Bà Trương Mỹ Lan khóc, nói “phải trả giá quá đắt”*, <https://vnexpress.net/ba-truong-my-lan-khoc-noi-phai-tra-gia-qua-dat-4802853.html>, truy cập 19/8/2024.

²⁴ Tuyên Phan (2024), *Vụ án Trịnh Văn Quyết: ‘Màn kịch’ nâng khống vốn từ 1,5 tỉ lên tới 4.300 tỉ*, <https://thanhnien.vn/vu-an-trinh-van-quyet-man-kich-nang-khong-von-tu-15-ti-len-toi-4300-ti-185240227003722801.htm>, truy cập 19/8/2024.

chúng, những hồ sơ không bắt buộc công chúng theo hướng liệt kê cụ thể. Theo đó, những loại hồ sơ bắt buộc công chúng là những hồ sơ liên quan đến quyền và nghĩa vụ công ti, các thông tin tài chính quan trọng giúp minh bạch thông tin doanh nghiệp. Việc lập điều lệ doanh nghiệp là bước khởi đầu để xây dựng công ti mới, tuy nhiên thông tin cập nhật mới của doanh nghiệp trong quá trình hoạt động cũng cần có sự kiểm soát từ công tác quản lý của nhà nước.

Tác giả đề xuất quy định công chứng bắt buộc hồ sơ thành lập doanh nghiệp đối với doanh nghiệp tư nhân, tránh việc kẻ gian sử dụng thông tin của người khác để đăng kí doanh nghiệp, khai khống vốn cũng như các thông tin quan trọng, điều lệ doanh nghiệp đối với các loại hình doanh nghiệp có tư cách pháp nhân khi đăng kí thành lập và công chứng bản sửa đổi điều lệ trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp đó.

Tác giả đề xuất công chứng hồ sơ doanh nghiệp trong hai thời điểm, cụ thể: 1) Hồ sơ và điều lệ lần đầu công chứng vào thời điểm đăng kí thành lập doanh nghiệp; 2) Điều lệ sửa đổi công chứng tại thời điểm sửa đổi trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp. Về nội dung xác thực là các nội dung quan trọng trong điều lệ gồm người thành lập, vốn góp, trụ sở, chữ kí của người đại diện theo pháp luật... Ngoài ra những hồ sơ quan trọng khác trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp cũng cần cần nhắc bổ sung vào Luật Công chứng năm 2024 như biên bản cuộc họp của công ti có thay đổi cơ bản về thông tin doanh nghiệp (cập nhật về nhân sự quản

lí điều hành, thay đổi địa chỉ doanh nghiệp, cập nhật và xác thực chữ kí của người quản lí doanh nghiệp...).

Thứ hai, cần thiết xây dựng thủ tục công chứng hồ sơ doanh nghiệp chặt chẽ. Theo đó, quy trình công chứng điều lệ doanh nghiệp thông qua cả hình thức trực tiếp và trực tuyến. Dù dưới hình thức nào quá trình này cũng cần có sự hiện diện của các thành viên sáng lập, thống nhất khâu xác nhận việc nộp đơn. Bài viết đề xuất học tập kinh nghiệm của Indonesia với quy trình, thủ tục như sau: 1) Người sáng lập công ti kí và nộp hồ sơ yêu cầu công chứng điều lệ thành lập doanh nghiệp hoặc thay đổi thông tin doanh nghiệp thông qua việc nộp trực tiếp hoặc công chứng điện tử; 2) Đối với công chứng trực tiếp, công chứng viên giám sát việc lập hồ sơ thành lập hoặc sửa đổi điều lệ doanh nghiệp phải thừa nhận tư cách đại diện của người sáng lập công ti và văn bản được yêu cầu; đối với trường hợp công chứng điện tử, công chứng viên phải xác thực chữ kí để xác thực tài liệu và thừa nhận tư cách pháp lí của người quản lí công ti; 3) Chứng thư thành lập hoặc văn bản sửa đổi điều lệ công ti được công chứng viên nộp lên Bộ trưởng Bộ Công thương để được phê chuẩn; 4) Công chứng viên truy cập vào cổng thông tin quốc gia về doanh nghiệp thể hiện toàn bộ dữ liệu công chứng về hồ sơ doanh nghiệp.

Thứ ba, hướng đến công khai thông tin doanh nghiệp sau khi công chứng lên Cổng thông tin điện tử của Bộ Công thương. Có thể thấy, công chứng hồ sơ doanh nghiệp nói chung và điều lệ doanh nghiệp nói riêng

không chỉ thực hiện chức năng quản lý nhà nước mà còn bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng cho nhiều bên liên quan. Tiếp thu kinh nghiệm từ Bỉ về việc công khai thông tin doanh nghiệp thông qua website Moniteur Belge, Việt Nam cần cho phép việc lưu trữ thông tin doanh nghiệp sau khi công chứng lên Cổng thông tin trực thuộc quản lý của Bộ Công thương, miễn là đảm bảo tính nguyên bản, không được biên tập hay chỉnh sửa. Khi thông tin cơ bản của công ti được công khai sẽ giúp phát huy trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp, đồng thời đảm bảo quyền tiếp cận thông tin của công chúng đối với hoạt động kinh tế.

Kết luận

Đơn giản hoá thủ tục hành chính, tạo điều kiện cho nhà đầu tư, người sản xuất, kinh doanh được thuận tiện trong khởi nghiệp và trong quá trình hoạt động kinh doanh, Việt Nam đã nỗ lực thực hiện và đạt được nhiều thành tựu trong phát triển kinh tế. Tuy nhiên, việc quy định đơn giản đối với một số thủ tục hành chính quan trọng, trong đó có thủ tục thành lập doanh nghiệp và việc kiểm soát tính xác thực trong các hồ sơ và tài liệu của doanh nghiệp trong quá trình hoạt động đã để lại nhiều hệ lụy trong quá trình thực hiện. Sau nhiều vụ án lớn, cần phải nhìn nhận lại và có biện pháp khắc phục những kẽ hở trong quy định pháp luật. Công chứng hồ sơ doanh nghiệp là giải pháp hữu hiệu được áp dụng ở nhiều quốc gia trên thế giới; việc nghiên cứu, học hỏi và cấy ghép vào hệ thống pháp luật Việt Nam thực sự cần thiết nhằm hoàn thiện hệ thống pháp luật phòng, chống tội phạm

trong lĩnh vực kinh tế, góp phần phát triển kinh tế một cách bền vững, bảo vệ môi trường kinh doanh trong sạch cho các nhà đầu tư và người dân./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Blue Notary (2022), *Legal Documents Required to Start a Business*, <https://blue-notary.us/legal-documents-required-to-start-a-business/>
2. California Secretary of State, *Frequently Asked Questions*, <https://www.sos.ca.gov/business-programs/business-entities/faqs>
3. California Secretary of State, *Notary Public Handbook*, <https://notary.cdn.sos.ca.gov/forms/notary-handbook-current.pdf>
4. Ivan Milić (2018), “Historical Uniformity and Diversity of Notaries in the Shadow of Their Modern Transformation”, *Transformation of Civil Justice. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 70, Springer, Cham, DOI: 10.1007/978-3-319-97358-6_21
5. Putri, K. M., Anwary, I., & Haiti, D (2022), “Kewajiban Notaris melakukan Pembacaan dan Penandatanganan Akta di Depan Semua Pihak secara Bersama-Sama”, *Notary Law Journal*, 1(2), <https://doi.org/10.32801/nolaj.v1i2.21>
6. Tajana Petrović (2022), “The Impact of the Notary Profession on Money Laundering Risk Assessment”, *International Scientific Conference EMAN Economics & Management: How to Cope With Disrupted Times*, DOI: 10.31410/EMAN.2022.275